

POSTANOWIENIE

Dnia 1 kwietnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku P. C.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P.
o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 kwietnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 12 marca 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 marca 2014 r., III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację wnioskodawcy P. C. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 22 kwietnia 2013 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P. o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek. Zaskarżonym wyrokiem oddalono odwołanie wnioskodawcy (członka zarządu spółki „S.” S.A.) od decyzji organu rentowego z dnia 30 listopada 2010 r., ustalającej jego odpowiedzialność z tytułu zaległych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w łącznej kwocie 411.794 zł. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia Sądu pierwszej instancji jak i ich ocenę prawną, przyjmując, że wnioskodawca ponosi odpowiedzialność za zaległości składkowe powstałe w czasie gdy był on członkiem zarządu spółki. Sąd podkreślił, że istotne

znaczenie dla takiej oceny miał fakt złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki w dniu 25 listopada 2005 r. podczas gdy w świetle dokonanych ustaleń należało tego dokonać do końca 2004 r., a więc zgłoszenie tego wniosku nie nastąpiło we właściwym czasie w rozumieniu art. 116 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.)

Powyższy wyrok zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwą wykładnię i zastosowanie art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej oraz przepisów postępowania, które to uchybienia miały istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia oraz wynik sprawy - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 477¹¹ § 1 w związku z 477¹¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 64 § 1 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. powodujące nieważność postępowania – „poprzez ich nie zastosowanie i nie dokonanie samodzielnej kontroli kręgu podmiotów uprawnionych do wzięcia udziału w postępowaniu, a także poprzez nie wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze zainteresowanych pracowników Spółki”, oraz naruszeniu art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 1 w związku z 477¹¹ § 2 k.p.c. w związku z art. 64 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c., przez ich niezastosowanie, „mimo ciążącego w tym zakresie na Sądzie drugiej instancji obowiązku i niewzięcie pod uwagę z urzędu nieważności postępowania, do której doszło w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji” i art. 385 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie.

Pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości jak i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji, zniesienie postępowania przed tymi Sądami oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono istotnym zagadnieniem prawnym – „czy członek zarządu spółki może ponosić odpowiedzialność na podstawie art. 116 § 1 Ordynacji podatkowej za zobowiązania spółki wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, w sytuacji, w której w okresie

sprawowania przez niego funkcji, spółka uregulowała wymagalne, przeterminowane zobowiązania na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, za okres, za który członek zarządu odpowiedzialności by nie ponosił, w wysokości przekraczającej wysokość należności, za które może ponosić odpowiedzialność”. Ponadto w ocenie pełnomocnika wnioskodawcy skarga zasługuje na przyjęcie z uwagi na nieważność postępowania, a nadto jest oczywiście uzasadniona.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, stąd też ewentualna możliwość dalszego postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe (por. art. 177 ust. 1 Konstytucji), które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

1. w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,
2. istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
3. zachodzi nieważność postępowania lub

4. skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r., nr 13, poz. 5).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu nieważności postępowania, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, należy uznać jego niezasadność. W wyroku z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 87/10 (OSNP 2011 nr 23-24, poz. 309), Sąd Najwyższy trafnie uznał, że w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego ustalającej odpowiedzialność członka zarządu spółki z o.o. za zaległości składkowe, pracownicy spółki nie są zainteresowanymi w rozumieniu art. 477¹¹ k.p.c. Ich prawa lub obowiązki nie zależą od rozstrzygnięcia sprawy, której przedmiotem jest rozszerzenie odpowiedzialności - na zasadach odpowiedzialności

solidarnej - za zaległości składkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (byłego pracodawcy) na członka zarządu. Wobec powyższego brak podstaw do przyjęcia nieważności postępowania (okoliczność uzasadniająca przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania).

Natomiast zagadnienie prawne, które – w ocenie skarżącego – miało uzasadniać przyjęcie skargi do rozpoznania, w istocie takim nie jest, zmierzając do odmiennej oceny okoliczności sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że brak po stronie członka zarządu spółki z o.o. wiedzy o kondycji finansowej spółki nie jest okolicznością świadczącą o tym, że niezłożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej nastąpiło bez jego winy (por. wyrok z dnia 19 lutego 2008 r., II UK 100/07, OSNP 2009 nr 9-10, poz. 127). Także niewiedza o stanie finansowym osoby prawnej i brak doświadczenia w prowadzeniu spraw spółki, co do zasady pozostają obojętne dla oceny braku winy członka zarządu (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2006 r., II UK 85/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 328, z dnia 2 grudnia 2010 r., II UK 146/10, LEX nr 786383). Podobnie niezgłoszenie we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości uwalnia członków zarządu od osobistej odpowiedzialności za długi zarządzanego podmiotu tylko przez wykazanie braku winy. Zarząd powinien zgłosić wniosek o upadłość, jeżeli tylko zachodzi zagrożenie niewypłacalnością, której nastąpienie w sposób oczywisty niweczy sens postępowania upadłościowego, pozbawiając wszystkich wierzycieli jakiegokolwiek ochrony prawnej ich interesów (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2000 r., V CKN 109/00, niepublikowany i z dnia 14 czerwca 2006 r., I UK 324/05, OSNP 2007 nr 13-14, poz. 200). W judykaturze, w różnych stanach faktycznych, zostały opisane cechy decydujące o „właściwym” czasie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości, mające charakter obiektywny i weryfikowalny oraz przyczyny usprawiedliwiające jego niezgłoszenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2006 r., I UK 369/05, niepublikowany, z dnia 14 września 2007 r., III UK 24/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 324, z dnia 2 października 2008 r., I UK 39/08, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 97 oraz z dnia 4 października 2011 r., I UK 113/11, OSNP 2012 nr 23-24, poz. 293).

Ponadto jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje także na oczywistą zasadność skargi (tak jak w ocenianej sprawie), to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437). Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (niepublikowany), warto też wskazać, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów, nie znajdując podstaw do przyjęcia skargi do rozpoznania, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.